

Міністерство освіти і науки України
Чернігівський промислово-економічний коледж
Київського національного університету технологій та дизайну

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора з НР

_____ С.В.Бондаренко

_____ 20__ р.

**Методичне забезпечення
практичних занять з дисципліни Основи пластичної анатомії для
для студентів 2,3,4 курсу
спеціальності 5.02020701 «Дизайн»**

Уклав

Койдан Л.В.

Розглянуто на засіданні

циклової комісії

(назва)

Протокол №__ від _____ 20__ року

Голова циклової комісії

Інструкція для виконання практичної роботи № 1

Тема: Побудова скелета і суглобів

1 Мета:

1.1 Набуття навиків виконання рисунку скелета та суглобів

2 Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення:

2.1 Атласи з анатомії людини

2.2 Папір формату А2, графічні олівці, гумка, лінійка, туш, перо

3 Теоретичні відомості:

При виконанні рисунку скелета та суглобів необхідно враховувати пропорції людського скелету. Робота виконується в графічній техніці у відповідній послідовності на папері або картоні. Розміри ескізів та кількість задаються викладачем.

На листі паперу проводимо пошук композиційних рішень, порівнюємо, відбираємо кращі варіанти і виконуємо олівцем. Остаточний варіант виконують в заданому форматі.

4 Хід роботи:

4.1 Обрати для себе техніку виконання робіт (графічна), яка найбільше підходить для даної роботи і, використовуючи її, виконати ескізи.

4.2 Роботу можна вважати вдало виконаною, якщо вона зроблена відповідно до задуму.

4.3 Виконати композиційне рішення відповідно формату А2.

Досягти цілісності роботи, гармонійного підпорядкування частин цілому.

Узагальнити, завершити роботу над рисунком.

5 Висновки: На практичній роботі засвоїти побудову виконання рисунку скелета та суглобів. Засвоїти різновиди суглобів

6 Контрольні питання:

6.1 Наведіть приклади відмінності скелету чоловічої та жіночої фігури.

6.2 Наведіть приклади суглобів різних частин скелета.

Література:

1 Веремчук В.С. Основи пластичної анатомії та малюнка / В.С. Веремчук, В.О. Долгіх. – К.: Приватна школа, 2012. – 330 с.

2 Крамаров С.Н. Конструктивный рисунок. Натюрморт. Голова человека. – Омск: Академия, 2012. – 122 с.

3 Готфрид Баммес Изображение фигуры человека/ пер с нем. – Берлин: Издательство Фольк унд виссен, 1984. – 336 с.

4 Ли Н.Г. Голова человека..Основы ученого академического рисунка.- М ЭКСМО,2009.

Починаючи вивчення будови тіла людини, необхідно ознайомитися з його кістковою основою, скелетом. Скелет поділяють на голову, шию, тулуб та парні верхні і нижні кінцівки. Скелет дорослої людини складається з окремих кісток (більше двохсот), переважна частина яких належить до парних. (Мал. 1,2)

Кістки скелета класифікують за формою на три категорії: 1 - довгі кістки, розташовані в кінцівках (плечова, стегнова та ін.); 2 - плоскі або широкі кістки (череп і таз); 3- короткі кістки - хребці та дрібні кістки кисті і стопи. (Мал. 4)

Розрізняють нерухомі, напіврухомі та рухомі з'єднання кісток — кістки черепа з'єднані швами. Напіврухомі з'єднання хребців що забезпечують певну рухливість хребта. Рухомі з'єднання кісток — суглоби.

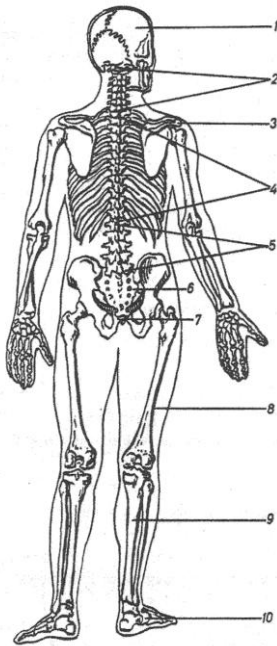
Суглоби бувають одноосьовими, вони здійснюють рухи в одному напрямі (ліктьовий суглоб); двохосьовими — у двох напрямках (колінний суглоб) та трьохосьовими у трьох напрямках (кульшовий та плечовий суглоби).

Анатомічний аналіз скелета чітко показує, що кістки скелета, утворюючи основу тих чи інших частин тіла, зумовлюють пропорції людини і її пластичні особливості.

Характер рухів у суглобах визначається формою їх поверхні. Суглобові поверхні за формою різноманітні: кулясті (плечовий, кульшовий), еліпсоподібні (променево-зап'ястковий), циліндричні (променево-ліктьовий), сідлоподібні, плоскі, блокоподібні тощо.

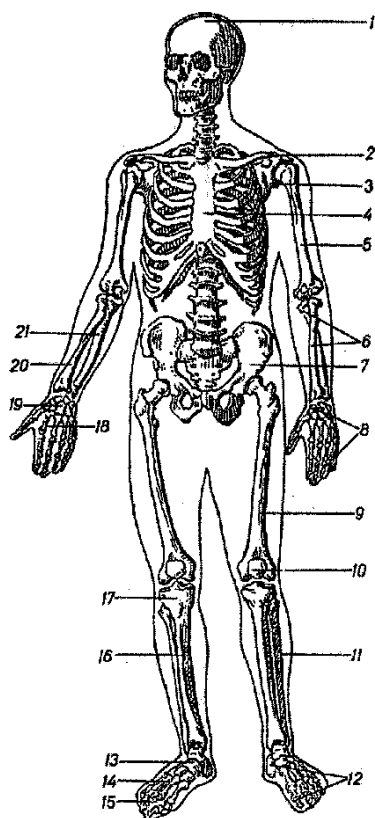
Залежно від кількості з'єднаних кісток суглоби поділяються на прості коли з'єднуються дві кістки (наприклад, фаланги пальців), складні в яких сполучається більше двох кісток (ліктьовий суглоб), і комбіновані - це два анатомічно самостійних суглоби, об'єднані функціонально (наприклад, приєднання нижньої щелепи до скроневих кісток, а також сполучення ребер до хребта).

Скелет людини ззаду:

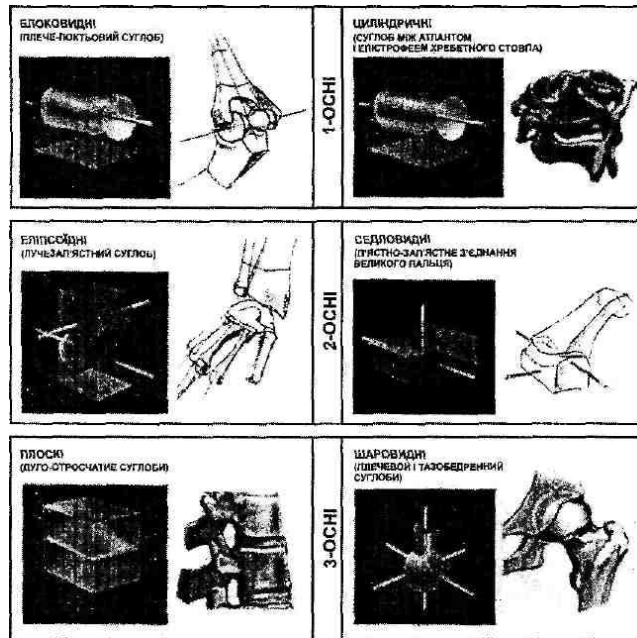
- 1 — череп;
- 2 — сім хребців шийного відділу;
- 3 — акроміальний відросток лопатки;
- 4 — дванадцять хребців грудного відділу;
- 5 — п'ять хребців поперекового відділу;
- 6 — крижі;
- 7 — куприк;
- 8 — стегно;
- 9 — гомілка;
- 10 — стопа;

Скелет людини спереду:

- 1- череп;
- 2- ключиця;
- 3 – лопатка;
- 4- груднина;
- 5 – плечова кістка;
- 6 – скелет передпліччя;
- 7 – таз;
- 8 – скелет кисті;
- 9 – стегнова кістка;
- 10 – надколінна чашечка;
- 11 – малогомілкова кістка;
- 12 – стопа ;
- 13- передплесно;
- 14- плесно ;
- 15- фаланги пальців ;
- 16 – велика гомілкова кістка;
- 17–гористість великої гомілкової кістки;
- 18 – п’ясткова кістка;
- 19 – скелет зап’ястка ;
- 20 – променева кістка;
- 21 – ліктьова кістка.

**ПО ФОРМІ З'ЄДНАННЯ ПОВЕРХОНЬ КІСТОК І
КІЛЬКОСТІ ВІСІВ ОБЕРТАННЯ СУГЛОБИ
БУВАЮТЬ:**

Інструкція для виконання практичної роботи № 2

Тема: Побудова черепа з гіпсового зліпка

1 Мета:

1.1 Набуття навиків виконання рисунку черепа людини і гіпсового зліпку

2 Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення:

2.1 Атласи з анатомії людини

2.2 Папір формату А2, графічні олівці, гумка, лінійка, туш, перо

3 Теоретичні відомості:

При виконанні рисунку черепа людини необхідно враховувати пропорції людського скелету, розташування очних ямок, вилиць. Робота виконується в графічній техніці у відповідній послідовності на папері або картоні. Розміри ескізів та кількість задаються викладачем.

На листі паперу проводимо пошук композиційних рішень, порівнюємо, відбираємо кращі варіанти і виконуємо олівцем. Остаточний варіант виконують в заданому форматі.

4 Хід роботи:

4.1 Обрати для себе техніку виконання робіт (графічна), яка найбільше підходить для даної роботи і, використовуючи її, виконати ескізи.

4.2 Роботу можна вважати вдало виконаною, якщо вона зроблена відповідно до задуму.

4.3 Виконати композиційне рішення відповідно формату А2.

Досягти цілісності роботи, гармонійного підпорядкування частин цілому.

Узагальнити, завершити роботу над рисунком.

5 Висновки: На практичній роботі засвоїти побудову виконання рисунку черепа з гіпсового зліпку.

6 Контрольні питання:

6.1 Наведіть приклади відмінності форми черепа людини відповідно до її віку.

6.2 Наведіть приклади відмінності форми черепа людини в залежності від її расової приналежності.

Література:

1 Веремчук В.С. Основи пластичної анатомії та малюнка / В.С. Веремчук, В.О. Долгіх. – К.: Приватна школа, 2012. – 330 с.

2 Крамаров С.Н. Конструктивный рисунок. Натюрморт. Голова человека. – Омск: Академия, 2012. – 122 с.

3 Готфрид Баммес Изображение фигуры человека/ пер с нем. – Берлин: Издательство Фольк унд виссен, 1984. – 336 с.

4 Ли Н.Г. Голова человека..Основы ученого академического рисунка.- М ЭКСМО,2009.

Череп одна з найважливіших частин скелету. Він захищає головний мозок, органи почуттів, початкові відділи травної і дихальної систем людини. Череп умовно поділяють на мозковий та лицьовий відділи.

Обидва відділи поєднані анатомічно, але мають різне походження. Умовна межа розподілу мозкового і лицьового відділів черепу пролягає по нижній площині надперенісся (грабеллі), верхньому краю очної ямки, по верхньому краю виличної дуги до зовнішнього слухового отвору у скроневої кістці. Розглянемо пластику головних кісток черепу. Череп людини складається з 23 кісток, мозковий відділ черепу має яйцеподібну форму спереду, збоку, зверху, позаду — форму кулі. Формують мозковий череп 8 кісток: лобова, решітчаста, клиноподібна, потилична, парні 2 скроневи, парні 2 тім'яні. В мозковому черепу розрізняють склепіння і основу черепа. (Мал. 6,7,8,9)

1. Лобова кістка закриває порожнину черепної коробки спереду на її поверхні розташовані виступи — лобові горби, які мають важливе значення у пластиці лоба.

2. Клиноподібна кістка бере участь в утворенні основи черепа, його бічної стінки і знаходиться в її середині у вигляді клина. Передня частина цієї кістки утворює зовнішню стінку очної ямки. Позаду вона поєднується зі скроневою кісткою і зверху з тім'яною.

3. Потилична кістка формує задню нижню стінку черепа, його основу. Зверху з'єднується з двох сторін лямбдоподібним швом з тім'яними кістками. У нижній бічній частині поєднується зі скроневи кістками.

4. Скроневи кістки (парні) утворюють нижні бічні поверхні черепної коробки, позаду знизу прилягають до потиличної кістки, зверху сполучаються з тім'яними кістками лусковим швом, спереду межують з клиноподібною кісткою.

Лицьовий череп

Тім'яна права

Лобова

Клиноподібна права

Решітчаста

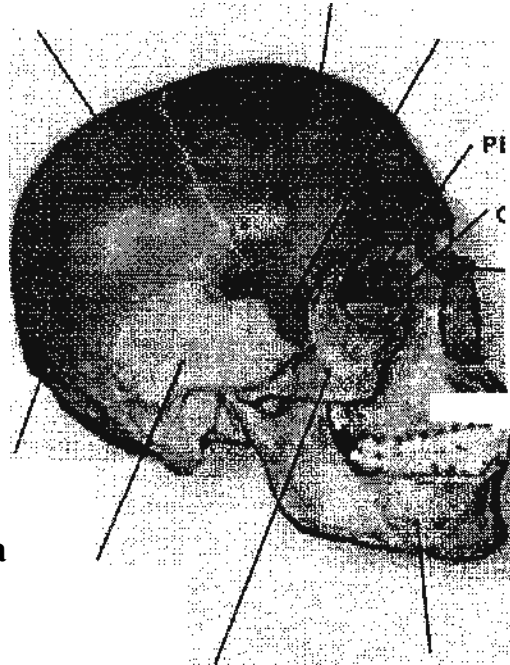
Верхня щелепа

Потилична

Скронева права

Скулова права

Нижня щелепа

Інструкція для виконання практичної роботи № 3

Тема: Побудова скелета і суглобів

1 Мета:

1.1 Набуття навиків виконання рисунку скелета та суглобів

2 Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення:

2.1 Атласи з анатомії людини

2.2 Папір формату А2, графічні олівці, гумка, лінійка, туш, перо

3 Теоретичні відомості:

При виконанні рисунку скелета та суглобів необхідно враховувати пропорції людського скелету. Робота виконується в графічній техніці у відповідній послідовності на папері або картоні. Розміри ескізів та кількість задаються викладачем.

На листі паперу проводимо пошук композиційних рішень, порівнюємо, відбираємо кращі варіанти і виконуємо олівцем. Остаточний варіант виконують в заданому форматі.

4 Хід роботи:

4.1 Обрати для себе техніку виконання робіт (графічна), яка найбільше підходить для даної роботи і, використовуючи її, виконати ескізи.

4.2 Роботу можна вважати вдало виконаною, якщо вона зроблена відповідно до задуму.

4.3 Виконати композиційне рішення відповідно формату А2.

Досягти цілісності роботи, гармонійного підпорядкування частин цілому.

Узагальнити, завершити роботу над рисунком.

5 Висновки: На практичній роботі засвоїти побудову виконання рисунку скелета та суглобів. Засвоїти різновиди суглобів

6 Контрольні питання:

6.1 Наведіть приклади відмінності скелету чоловічої та жіночої фігури.

6.2 Наведіть приклади суглобів різних частин скелета.

Література:

1 Веремчук В.С. Основи пластичної анатомії та малюнка / В.С. Веремчук, В.О. Долгіх. – К.: Приватна школа, 2012. – 330 с.

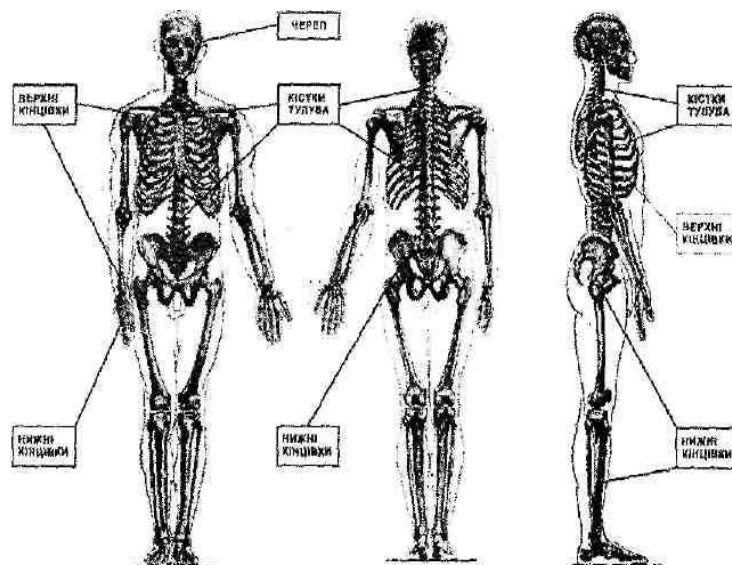
2 Крамаров С.Н. Конструктивный рисунок. Натюрморт. Голова человека. – Омск: Академия, 2012. – 122 с.

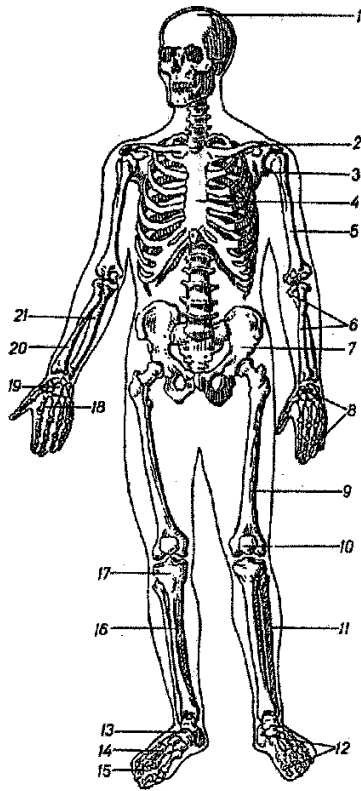
3 Готфрид Баммес Изображение фигуры человека/ пер с нем. – Берлин: Издательство Фольк унд виссен, 1984. – 336 с.

4 Ли Н.Г. Голова человека..Основы ученого академического рисунка.- М ЭКСМО,2009.

Починаючи вивчення будови тіла людини, необхідно ознайомитися з його кістковою основою, скелетом. Скелет поділяють на голову, шию, тулуб та парні верхні і нижні кінцівки. Скелет дорослої людини складається з окремих кісток (більше двохсот), переважна частина яких належить до парних.

Кістки скелета класифікують за формою на три категорії: 1 - довгі кістки, розташовані в кінцівках (плечова, стегнова та ін.); 2 - плоскі або широкі кістки (череп і таз); 3- короткі кістки - хребці та дрібні кістки кисті і стопи.

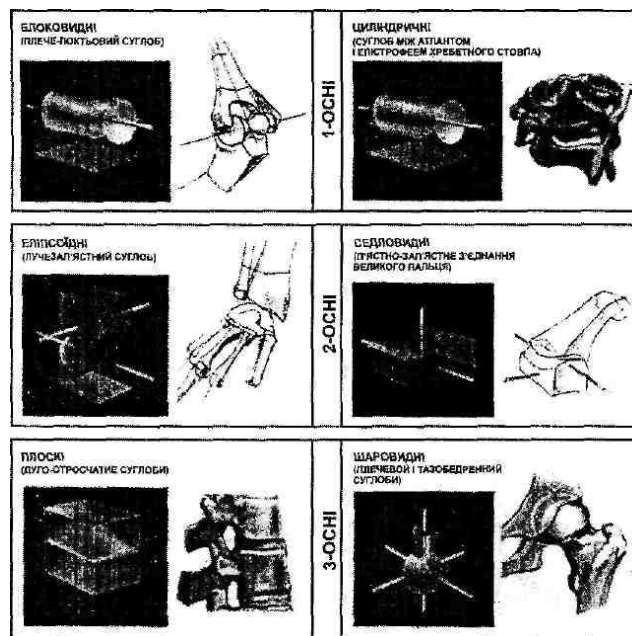

- 1- череп;
- 2- ключиця;
- 3 – лопатка;
- 4- груднина;
- 5 – плечова кістка;
- 6 – скелет передпліччя;
- 7 – таз;
- 8 – скелет кисті;
- 9 – стегнова кістка;
- 10 – надколінна чашечка;
- 11 – малогомілкова кістка;
- 12 – стопа ;
- 13- передплесно;
- 14- плесно ;
- 15- фаланги пальців ;
- 16 – велика гомілкова кістка;
- 17 – гористість великої гомілкової кістки;
- 18 – п’ясткова кістка;
- 19 – скелет зап’ястка ;
- 20 – променева кістка;
- 21 – ліктьова кістка.

Залежно від кількості з'єднаних кісток суглоби поділяються на прості коли з'єднуються дві кістки (наприклад, фаланги пальців), складні в яких сполучаються більше двох кісток (ліктьовий суглоб), і комбіновані — це два анатомічно самостійних суглоби, об'єднані функціонально (наприклад, приєднання нижньої щелепи до скроневих кісток, а також сполучення ребер до хребта).

**ПО ФОРМІ З'ЄДНАННЯ ПОВЕРХОНЬ КІСТОК І
КІЛЬКОСТІ ВІСІВ ОБЕРТАННЯ СУГЛОБИ
БУВАЮТЬ:**

Рухомі з'єднання кісток — суглоби. Суглоби бувають одноосьовими, вони здійснюють рухи в одному напрямі (ліктьовий суглоб), двоосьовими — у двох напрямках (колінний суглоб) та трьохосьовими у трьох напрямках (кульшовий та плечовий суглоби). Анатомічний аналіз скелета чітко показує, що кістки скелета, утворюючи основу тих чи інших частин тіла, зумовлюють пропорції людини і її пластичні особливості.

Інструкція для виконання практичної роботи № 4

Тема: Пластика та побудова верхніх кінцівок і грудного пояса

1 Мета:

1.1 Набуття навиків застосування пластики в побудові верхніх кінцівок та грудного поясу

2 Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення:

2.1 Атласи з анатомії людини

2.2 Папір формату А2, графічні олівці, гумка, лінійка, туш, перо

3 Теоретичні відомості:

При виконанні рисунку верхніх кінцівок людини необхідно враховувати пропорції людського скелету, досягати підпорядкування частині цілому. Робота виконується в графічній техніці у відповідній послідовності на папері або картоні. Розміри ескізів та кількість задаються викладачем.

На листі паперу проводимо пошук композиційних рішень, порівнюємо, відбираємо кращі варіанти і виконуємо олівцем. Остаточний варіант виконують в заданому форматі.

4 Хід роботи:

4.1 Обрати для себе техніку виконання робіт (графічна), яка найбільше підходить для даної роботи і, використовуючи її, виконати ескізи.

4.2 Роботу можна вважати вдало виконаною, якщо вона зроблена відповідно до задуму.

4.3 Виконати композиційне рішення відповідно формату А3.

Досягти цілісності роботи, гармонійного підпорядкування частин цілому.

Узагальнити, завершити роботу над рисунком.

5 Висновки: На практичній роботі засвоїти побудову виконання рисунку верхніх кінцівок людини і грудного поясу.

6 Контрольні питання:

6.1 Вкажіть особливості побудови верхніх кінцівок.

6.2 Вкажіть зв'язок між верхніми кінцівками та грудною клітиною.

Література:

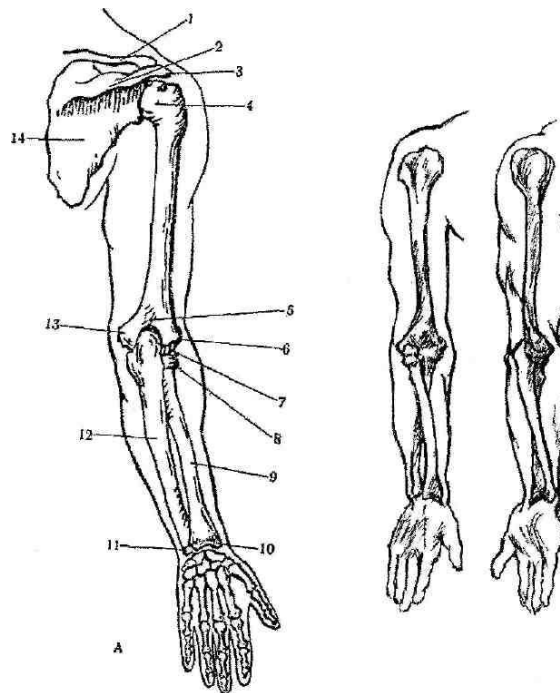
1 Веремчук В.С. Основи пластичної анатомії та малюнка / В.С. Веремчук, В.О. Долгіх. – К.: Приватна школа, 2012. – 330 с.

2 Крамаров С.Н. Конструктивный рисунок. Натюрморт. Голова человека. – Омск: Академия, 2012. – 122 с.

3 Готфрид Баммес Изображение фигуры человека/ пер с нем. – Берлин: Издательство Фольк унд виссен, 1984. – 336 с.

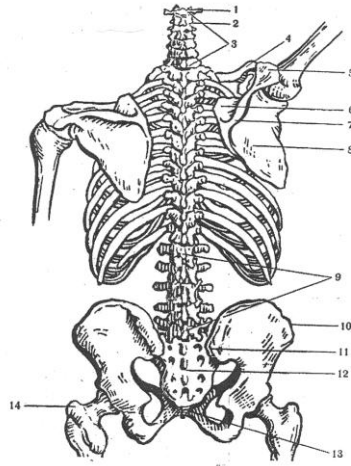
4 Ли Н.Г. Голова человека..Основы ученого академического рисунка.- М ЭКСМО,2009.

Пояс верхньої кінцівки складається з лопатки, ключиці і вільної верхньої кінцівки. Верхня кінцівка складається з сукупності грудного пояса і вільної верхньої кінцівки. Парні лопатка і ключиця створює пояс грудного пояса, а кістки плеча і є відділами передпліччя вільної верхньої кінцівки.

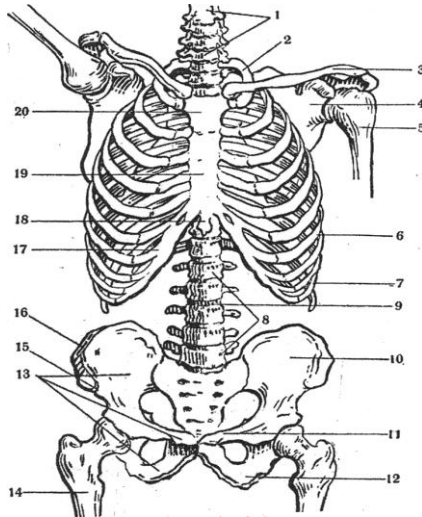
Мал.17 Скелет верхньої кінцівки, (вигляд ззаду)

1 — ключиця; 2 — ость лопатки; 3 — надплечовий відросток (акроміон); 4 — головка плечової кістки; 5 — ліктьова ямка; 6 — зовнішній надви- росток плечової кістки; 7 — ліктьовий відросток; 8 — головка променевої кістки; 9 — променева кістка; 10 — шилоподібний відросток променевої кістки; 11— шилоподібний відросток ліктьової кістки; 12 —ліктьова кістка; 13 — внутрішній над виросток плечової кістки; 14 — підостьова ямка лопатки.

Мал.32 Скелет тулуба (вигляд ззаду)

- 1—перший хребець — атлант;
- 2 — другий хребець — епістрофей;
- 3 — сім хребців шийного відділу;
- 4 — ключиця;
- 5 — акроміальний відросток;
- 6 — надосна ямка;
- 7 — ость лопатки;
- 8 — підосна ямка;
- 9 — п'ять хребців поперекового відділу;
- 10 — клубовий гребінь;
- 11 — задня верхня клубова ость;
- 12 — крижі;
- 13 — куприк;
- 14 — великий вертел.

Мал.31 Скелет тулуба (вигляд спереду)

- 1 — шийний відділ хребта;
- 2 — перше справжнє ребро;
- 3 — ключиця;
- 4 — лопатка;
- 5 — плечова кістка;
- 6 — сьоме справжнє ребро;
- 7 — десяте несправжнє ребро;
- 8 — поперековий відділ хребта;
- 9 — між хребцевий диск;
- 10 — клубова кістка;
- 11 — лобкова кістка;
- 12 — сіднична кістка;
- 13 — безіменна, або тазова кістка;
- 14 — стегнова кістка;
- 15 — передня верхня клубова ость;
- 16 — клубовий гребінь;
- 17 — реберна дуга;
- 18 — мечоподібний відросток груднини;
- 19 — тіло груднини;
- 20 — рукоятка груднини.

КІСТКИ ГРУДНОГО ПОЯСА

Ключиця має S— подібну форму своїм грудним кінцем утворює з грудною суглоб, а плечовим кінцем з'єднується з акроміальним відростком лопатки. Ключиця збільшує рухомість верхньої кінцівки.

Лопатка має трикутну форму і прилягає до задньої поверхні грудної клітки. На зовнішньому куту лопатки знаходиться суглобова западина, яка утворює разом з плечовою кісткою — плечовий суглоб. Лопатка не з'єднується зі скелетом тулуба, а тільки з ключицею тому дуже рухлива. Плечовий пояс забезпечує рухливість вільних кінцівок, а розвиток ключиць зумовлює ширину плечей.

Інструкція для виконання практичної роботи № 5

Тема: Побудова м'язів голови і шиї

1 Мета:

1.1 Набуття навиків застосування пластики в побудові верхніх кінцівок та грудного поясу

2 Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення:

2.1 Атласи з анатомії людини

2.2 Папір формату А2, графічні олівці, гумка, лінійка, туш, перо

3 Теоретичні відомості:

При виконанні рисунку м'язів голови і шиї необхідно враховувати пропорції людського скелету, досягати підпорядкування частини цілому. Робота виконується в графічній техніці у відповідній послідовності на папері або картоні. Розміри ескізів та кількість задаються викладачем.

На листі паперу проводимо пошук композиційних рішень, порівнюємо, відбираємо кращі варіанти і виконуємо олівцем. Остаточний варіант виконують в заданому форматі.

4 Хід роботи:

4.1 Обрати для себе техніку виконання робіт (графічна), яка найбільше підходить для даної роботи і, використовуючи її, виконати ескізи.

4.2 Роботу можна вважати вдало виконаною, якщо вона зроблена відповідно до задуму.

4.3 Виконати композиційне рішення відповідно формату А3.

Досягти цілісності роботи, гармонійного підпорядкування частин цілому.

Узагальнити, завершити роботу над рисунком.

5 Висновки: На практичній роботі засвоїти побудову виконання рисунку м'язів голови і шиї.

6 Контрольні питання:

6.1 Вкажіть особливості побудови м'язів голови і шиї.

6.2 Вкажіть зв'язок м'язів голови і шиї.

Література:

1 Веремчук В.С. Основи пластичної анатомії та малюнка / В.С. Веремчук, В.О. Долгіх. – К.: Приватна школа, 2012. – 330 с.

2 Крамаров С.Н. Конструктивный рисунок. Натюрморт. Голова человека. – Омск: Академия, 2012. – 122 с.

3 Готфрид Баммес Изображение фигуры человека/ пер с нем. – Берлин: Издательство Фольк унд виссен, 1984. – 336 с.

М'ЯЗИ ЯК ОРГАН

М'яз складається з черевця сукупності пуч м'язових волокон та два кінця сухожилка, якими прикплюється до кістки. Сухожилок — це волокна щільної сплучної тканини. В місці початку м'яза розміщена головка в місці прикріплення — його хвіст.

Сухожилки мають білий колір, у них відсутні кровоносні судини, зате багато нервових закінчень. Широкий та плоский сухожилок має назву апоневрозу. Короткі сухожилки мають назву сухожилкових перемичок.

Фасція — тонка пластинка зі сплучної (фіброзної) тканини і відділяє м'язи один від одного та від шкіри.

Фасція вкриває м'яз юнкою оболонкою, якщо функція порушена, це призводить до випинання м'яза у місці пошкодження. (Мал.67)

М'ЯЗИ ГОЛОВИ

М'язи голови поділяються на жувальні та м'які.

Жувальні м'язи розташовані на бічних поверхнях обличчя, вони приєднуються до кісток обома кінцями і рухають нижню щелепу.

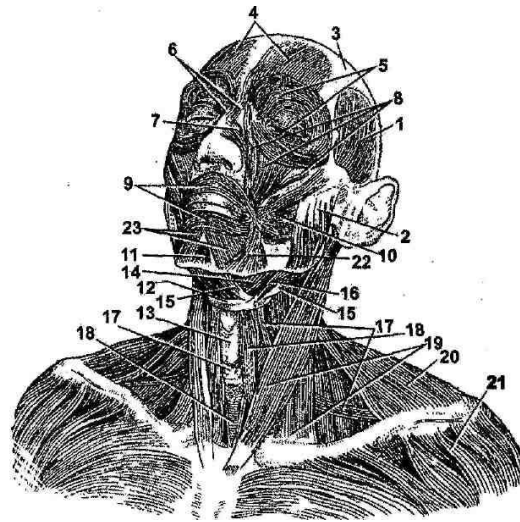
До нижньої щелепи прикріплюються чотири жувальних м'язів, починаються вони на кістках черепа.

Це скроневий, жувальний, присередній і бічний крилоподібні м'язи. Скроневий і жувальний м'язи - зовнішні, присередній і бічний крилоподібні м'язи - внутрішні.

Скроневий м'яз починається від усієї поверхні скроневої ділянки, заповнює скроневу ямку від верхньої скроневої лінії, проходить під виличною дугою і прикріплюється до вінцевого відростка нижньої щелепи. Піднімає нижню щелепу і тягне її назад.

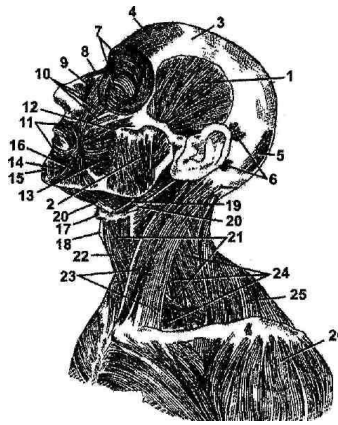
Жувальний м'яз починається від нижнього краю виличної дуги та виличної кістки й прикріплюється до жувальної горбистості гілки нижньої щелепи (кута нижньої щелепи). Піднімає нижню щелепу і тягне її вперед, притискує зуби, дуже помітний під шкірою.

Присередній і бічний крилоподібні м'язи розташовані глибоко у бічних западинах черепа і не мають особливого пластичного значення. Допомогають висувати нижню щелепу вперед, тягнути нижню щелепу вбік.

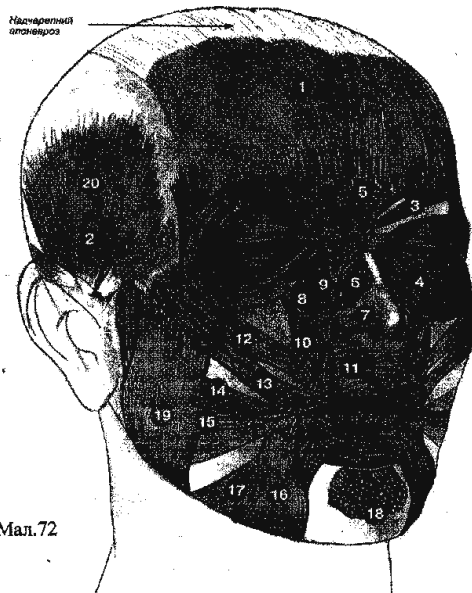
М'язи голови і шії вигляд (спереду):

- 1— скроневий м'яз;
- 2— жувальний м'яз;
- 3— апоневротичний (сухожилковий) шолом;
- 4— потилично-лобовий м'яз (лобове черевце);
- 5— коловий м'яз ока;
- 6— м'яз гордив;
- 7— носовий м'яз;
- 8— виличні м'язи;
- 9— коловий м'яз рота;
- 10— щічний м'яз;
- 11— підборідний м'яз;
- 12— під'язикова кістка;
- 13— щитоподібний м'яз (гортань);
- 14— щелепно-під'язиковий м'яз;
- 15— двочеревцевий м'яз;
- 16— шило-під'язиковий м'яз;
- 17— лопатково-під'язиковий м'яз;
- 18— груднинно-під'язиковий м'яз;
- 19— груднинно-ключично-соскоподібний м'яз;
- 20— трапецієподібний м'яз;
- 21— дельтоподібний м'яз.
- 22— м'яз-опускач кута рота (трикутний).
- 23— м'яз-опускач нижньої губи (чотирикутний).

М'язи голови і шиї (вигляд збоку)

- 1 — скроневий м'яз;
- 2 — жувальний м'яз;
- 3 — апоневротичний (сухо-жилковий) шолом;
- 4 — потилично-лобовий м'яз (лобове черевце);
- 5 — потилично-лобовий м'яз (потиличне черевце);
- 6 — вушні м'язи (передній, верхній і задній);
- 7 — коловий м'яз ока;
- 8 — м'яз гордіїв;
- 9 — носовий м'яз;
- 10 — виличні м'язи, великий і малий;
- 11 — коловий м'яз рота;
- 12 — виличні м'язи;
- 13 — щічний м'яз (м'яз сурмачів);
- 14 — м'яз-опускач нижньої губи (чотирикутний);
- 15 — підборідний м'яз;
- 16 — м'яз-опускач кута рота (трикутний);
- 17 — під'язикова кістка;
- 18 — щитоподібний хрящ (гортань);
- 19 — шило-під'язиковий м'яз;
- 20 — двочеревцевий м'яз;
- 21 — лопатково-щ'д'язиковий м'яз;
- 22 — груднинно-під'язиковий м'яз;
- 23 — груднинно-ключично-соскоподібний м'яз;
- 24 — драбинчасті м'язи;
- 25 — трапецієподібний м'яз;
- 26 — дельтоподібний м'яз.

М'язи голови:

- 1 — лобовий м'яз;
- 2 — вушні м'язи;
- 3 — м'яз, що зморщує брову;
- 4 — круговий м'яз ока;
- 5 — м'яз гордіїв;
- 6 — носовий м'яз (поперечна частина);
- 7 — носовий м'яз (крильна частина);
- 8 — м'яз, що піднімає верхню губу;
- 9 — м'яз, що піднімає крила носа і верхню губу;
- 10 — м'яз, що піднімає кут рота;
- 11 — круговий м'яз рота;
- 12 — малий виличний м'яз;
- 13 — великий виличний м'яз;
- 14 — щічний м'яз;
- 15 — м'яз сміху;
- 16 — м'яз, що опускає кут рота;
- 17 — м'яз, що опускає нижню губу;
- 18 — підборідний м'яз;
- 19 — жувальний м'яз;
- 20 — скроневиий м'яз.

Інструкція для виконання практичної роботи № 6

Тема: Пластика та побудова гіпсового зліпка анатомічного екорше кисті рук і стопи Гудона (анатомічний торс)

1 Мета:

1.1 Набуття навиків застосування пластики в побудові верхніх кінцівок та грудного поясу

2 Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення:

2.1 Атласи з анатомії людини

2.2 Папір формату А2, графічні олівці, гумка, лінійка, туш, перо

3 Теоретичні відомості:

При виконанні рисунку гіпсового зліпка екорше кисті і стопи Гудона необхідно враховувати пропорції людської напівфігури, досягати підпорядкування частини цілому. Робота виконується в графічній техніці у відповідній послідовності на папері або картоні. Розміри ескізів та кількість задаються викладачем.

На листі паперу проводимо пошук композиційних рішень, порівнюємо, відбираємо кращі варіанти і виконуємо олівцем. Остаточний варіант виконують в заданому форматі.

4 Хід роботи:

4.1 Обрати для себе техніку виконання робіт (графічна), яка найбільше підходить для даної роботи і, використовуючи її, виконати ескізи.

4.2 Роботу можна вважати вдало виконаною, якщо вона зроблена відповідно до задуму.

4.3 Виконати композиційне рішення відповідно формату А3.

Досягти цілісності роботи, гармонійного підпорядкування частин цілому.

Узагальнити, завершити роботу над рисунком.

5 Висновки: На практичній роботі засвоїти побудову виконання рисунку м'язів голови і шиї.

6 Контрольні питання:

6.1 Вкажіть особливості побудови пропорції і об'єму анатомічного торсу

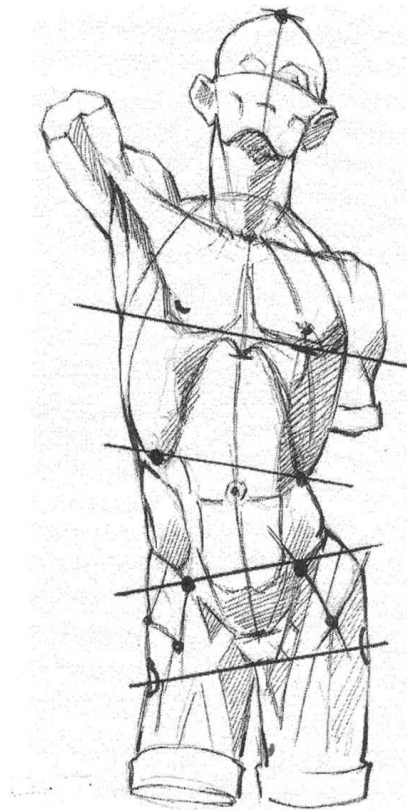
Література:

1 Веремчук В.С. Основи пластичної анатомії та малюнка / В.С. Веремчук, В.О. Долгіх. – К.: Приватна школа, 2012. – 330 с.

2 Крамаров С.Н. Конструктивный рисунок. Натюрморт. Голова человека. – Омск: Академия, 2012. – 122 с.

3 Готфрид Баммес Изображение фигуры человека/ пер с нем. – Берлин: Издательство Фольк унд виссен, 1984. – 336 с.

Ширина чоловічого таза - *РЛ*, жіночого - *РЛ* висоти голови відповідно до точок великого вертлюга. Промальовуємо праву і ліву вертлюжні точки і прокреслюємо лінію, яка буде паралельна до лінії верхньої частини таза. На опорній нозі, яка несе вагу тулуба, добре проглядає виступаючий вертлюг, на нозі, вільній від ваги, з іншого боку положення великого вертлюга змінюється і виникає западина, яку необхідно відобразити на малюнку.

Всі вони пластичного значення не мають, окрім двох-остьово-поперечних і ремінного м'яза голови і ремінного м'яза шиї, та поперечно-остьових м'язів. При скороченні вони виявляють рельєф спини.

М'яз-випрямляч хребта починається масивним пластом від задньої поверхні крижової кістки, клубового гребня, від остистих відростків поперекових хребців і тягнеться до потилиці й на рівні XII ребра ділиться на три м'яза: клубово-ребрового, бічної частини м'яза-випрямляча спини, найдовшого м'яза, розташованого біля серединної площини. М'яз-випрямляч

хребта добре розвинений у поперековому та шийному відділах і набагато слабший у грудному відділі. Всі ці м'язи розгинають хребет.

ОСТЬОВО-ПОПЕРЕЧНІ М'ЯЗИ

Ремінний м'яз голови і шиї починається від остистих відростків III-VII шийних хребців і від остистих відростків шести верхніх грудних хребців.

Прикріплюються м'язи до поперечних відростків верхніх шийних хребців, а також до соскоподібного відростка скроневої кістки. Розгинають шийний відділ хребта, відкидають голову назад, при односторонньому скороченні - повертають голову й шию у свій бік.

Поперечно-остьові м'язи. Вони ідуть пучками від поперечних відростків до розташованих вище остистих відростків уздовж всього хребта трьома шарами. Поверхневий шар - пів остьовий м'яз, м'язові пупки якого перекидаються через 5-6 хребців. Діляться на пів остьові м'язи і грудної клітки, шиї, голови. Середній шар - багато роздільні м'язи.

їхні пучки переходять через 3-4 хребці.

М'язи-обертачі шиї, грудної клітки, попереку найглибші, прикріплюються до остистих відростків сусідніх або наступних хребців. В разі двостороннього скорочення розгинають та обертають тулуб, нахиляють його у свій бік - при односторонньому скороченні.

Інструкція для виконання практичної роботи № 7

Тема: Пластика та побудова гіпсового зліпка екорше Гудона нижньої кінцівки

1 Мета:

1.1 Набуття навиків застосування пластики в побудові верхніх кінцівок та грудного поясу

2 Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення:

2.1 Атласи з анатомії людини

2.2 Папір формату А2, графічні олівці, гумка, лінійка, туш, перо

3 Теоретичні відомості:

При виконанні рисунку гіпсового зліпка екорше Гудона нижньої кінцівки необхідно враховувати пропорції людської напівфігури, досягати підпорядкування частини цілому. Робота виконується в графічній техніці у відповідній послідовності на папері або картоні. Розміри ескізів та кількість задаються викладачем.

На листі паперу проводимо пошук композиційних рішень, порівнюємо, відбираємо кращі варіанти і виконуємо олівцем. Остаточний варіант виконують в заданому форматі.

4 Хід роботи:

4.1 Обрати для себе техніку виконання робіт (графічна), яка найбільше підходить для даної роботи і, використовуючи її, виконати ескізи.

4.2 Роботу можна вважати вдало виконаною, якщо вона зроблена відповідно до задуму.

4.3 Виконати композиційне рішення відповідно формату А3.

Досягти цілісності роботи, гармонійного підпорядкування частин цілому.

Узагальнити, завершити роботу над рисунком.

5 Висновки: На практичній роботі засвоїти побудову виконання рисунку гіпсового зліпка

6 Контрольні питання:

6.1 Вкажіть особливості побудови пропорції і об'єму нижніх кінцівок

Література:

1 Веремчук В.С. Основи пластичної анатомії та малюнка / В.С. Веремчук, В.О. Долгіх. – К.: Приватна школа, 2012. – 330 с.

2 Крамаров С.Н. Конструктивный рисунок. Натюрморт. Голова человека. – Омск: Академия, 2012. – 122 с.

3 Готфрид Баммес Изображение фигуры человека/ пер с нем. – Берлин: Издательство Фольк унд виссен, 1984. – 336 с.

Малювання гіпсового зліпка екорше Гудона (анатомічний торс).

Малювання гіпсового анатомічного торса — найбільш складної і довершеної форми людського тіла - є важливим навчальним завданням курсу пластичної анатомії. Анатомічний розгляд торса, який як частина фігури складається з тулуба та шиї з головою, дає студентам змогу визначити у малюнку пластичний характер його будови і взаємозв'язок між окремими частинами тіла. Зображення анатомічного торса потребує навичок окоміра, аналізу пропорцій, точної передачі форми і об'єхму. Це і є головні складники тієї основи, на якій будується подальше удосконалення художньо-графічних навичок студентів.

Конструктивні опорні точки анатомічного торсу

Конструктивні опорні точки становлять орієнтири у роботі над побудовою форм, визначенням пропорцій і передачею рухів торса. Вони знаходяться на межах зламу форми, виступаючих кісткових і м'язових з'єднань, суглобів. Крізь ці точки прокреслюють лінії побудови, визначають об'єми, які використовують як частини пропорції.

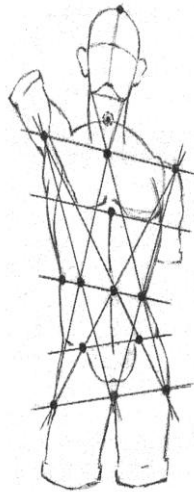
На торсі спереду вони знаходяться:

1. Голова - верхньотім'яна точка, найвища точка на тім'ї; права і ліва тім'яні точки - точки тім'яної ділянки, що найбільше виступають назовні; глабелла або міжбрівна точка - точка надперенісся, що найбільше виступає вперед.

2. Плечовий пояс складається з пари ключиць і пари лопаток, опорні точки на ньому - права і ліва плечові точки – акроміальні відростки лопатки, що найбільше випинаються назовні.

3. З'єднання грудної клітки і опорні точки на ній: верхньогруднинна - перетин краю яремної вирізки груднини (яремної западини) з середньою лінією. Дві опорні точки рівня сосків грудей, нижньогруднинна точка - рівень основи мечоподібного відростку на серединній лінії, дві опорні точки нижніх країв реберної дуги (десяті ребра).

4. Ділянка черевного преса складається з м'язів живота, опорна точка на серединній лінії чи на середині білої лінії живота, а саме - на пупку.

5. Тазовий пояс утворюється двома тазовими кістками, які з'єднуються у замкнене кільце - таз, опорні точки - лобкова точка, перетин середньої лінії і лобкової кістки, права і ліва клубово-остьові точки - точки верхньої передньої клубової ості, які найбільше виступають вперед, права і ліва клубово-гребінні точки - точки на клубовому гребені, що найбільше виступають назовні, права і ліва вертлюжні точки - точки великого вертлюга, які найбільше виступають назовні і догори.

Позаду торсу, зі спини опорні точки такі: Голова - верхньотім'яна або верхня точка - найвища точка на тім'ї, права і ліва тім'яні точки - точки тім'яної ділянки, тім'яні бугри, що найбільше виступають назовні, потилична точка - найвіддаленіша від глабелли точка на потиличній ділянці голови - потиличний горб, нижче потиличної луски.

Шия - шийна точка - верхівка остистого відростка сьомого шийного хребця.

Плечовий пояс - права і ліва плечові точки (точки акроміальних відростків лопаток), права і ліва точки верхніх внутрішніх кутів шопаток, права і ліва точки нижніх внутрішніх кутів лопаток. Ділянка грудної клітки - точки тильних країв грудної клітки. Тазовий пояс - права і ліва клубово-остьові точки - точки верхньої задньої клубової ості, точки правої і лівої крижової ямки, точка низу крижової кістки (початок міжсідничної зморшки), права і ліва вертлюжні точки (точки великого вертлюга, які найбільше виступають назовні) (мал. 116).

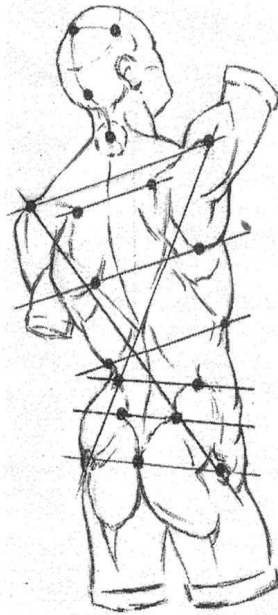
Послідовність зображення гіпсового зліпка екорше Гудона (анатомічний торс) на нейтральному фоні

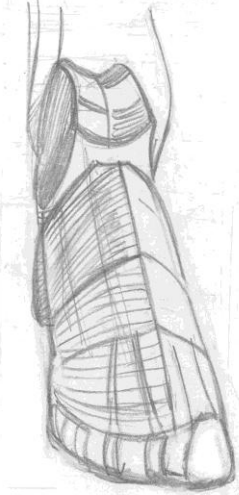
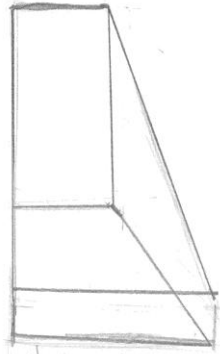
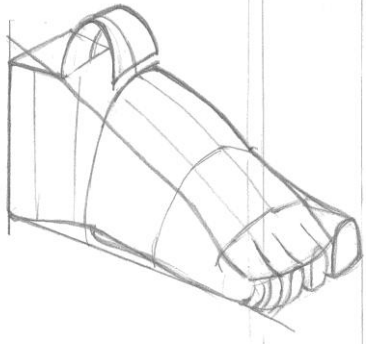
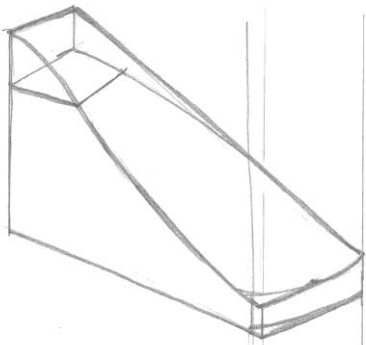
Обладнання: натурна постановка - гіпсовий зліпок анатомічного торсу, софіт (штучне освітлення), фон - драперія (полотно) чи картон нейтрального сірого відтінку, мольберт. Матеріали: папір формату А2, А3, олівці графітні: 2Н, Н, НВ, В, 2В, 4В, 6В, гумка.

Перший етап

1. Зовнішній огляд, візуалізація і аналіз форми анатомічного торса. Перед початком малювання необхідно роздивитися модель з усіх боків і

провізуалізувати (уявити її) та проаналізувати зовнішню форму, пластичні та анатомічні особливості, знаходячи необхідний ракурс зображення. Світло софіта освітлює торс спереду, зверху і трохи збоку, зліва під кутом 45 градусів, для найкращого підкреслення форми і визначення об'єму моделі.

Інструкція для виконання практичної роботи № 8

Тема: Виконання начерків і замальовок

1 Мета:

1.1 Набуття навиків застосування пластики в побудові верхніх кінцівок та грудного поясу

2 Матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення:

2.1 Атласи з анатомії людини

2.2 Папір формату А2, графічні олівці, гумка, лінійка, туш, перо

3 Теоретичні відомості:

При виконанні начерків і замальовок необхідно враховувати пропорції людської фігури, досягати підпорядкування частини цілому. Робота виконується в графічній техніці у відповідній послідовності на папері або картоні. Розміри ескізів та кількість задаються викладачем.

На листі паперу проводимо пошук композиційних рішень, порівнюємо, відбираємо кращі варіанти і виконуємо олівцем. Остаточний варіант виконують в заданому форматі.

4 Хід роботи:

4.1 Обрати для себе техніку виконання робіт (графічна), яка найбільше підходить для даної роботи і, використовуючи її, виконати ескізи.

4.2 Роботу можна вважати вдало виконаною, якщо вона зроблена відповідно до задуму.

4.3 Виконати композиційне рішення відповідно формату А3.

Досягти цілісності роботи, гармонійного підпорядкування частин цілому.

Узагальнити, завершити роботу над рисунком.

5 Висновки: На практичній роботі засвоїти побудову виконання начерків і замальовок.

6 Контрольні питання:

6.1 Вкажіть особливості побудови пропорції і об'єму людської фігури

Література:

1 Веремчук В.С. Основи пластичної анатомії та малюнка / В.С. Веремчук, В.О. Долгіх. – К.: Приватна школа, 2012. – 330 с.

2 Крамаров С.Н. Конструктивный рисунок. Натюрморт. Голова человека. – Омск: Академия, 2012. – 122 с.

3 Готфрид Баммес Изображение фигуры человека/ пер с нем. – Берлин: Издательство Фольк унд виссен, 1984. – 336 с.

